

اقتصاد دهم انسانی

فصل اول

اصول انتخاب در کسب و کار

درس سوم ← ❖ اصول انتخاب درست

تهیه و تنظیم: اکرم حسن نژاد

اصول انتخاب درست

گفت و گو در کلاس

۱- به نظر شما ، آیا ملاک های انتخاب، **فردی** است یا اینکه **اصول** و **قوانین** مشترکی بر آن حاکم است؟

۲- در تصمیم گیری های **اقتصادی** چه موضوعاتی را باید در نظر گرفت؟ آیا ملاک فقط لیست هزینه و فایده های **آشکار** است؟

۳- منظور آقای محمدی از هزینه های پنهان چیست؟

به طور معمول انسان در هر لحظه از زندگی خود **گزینه های متعددی** دارد که باید از میان آنها یکی را انتخاب کند. در تصمیم گیری های منطقی ، افراد **هزینه ها** و **منافع** گزینه های مختلف را باهم مقایسه و **بهترین** آنها را انتخاب می کنند. اما این انتخاب منطقی در برخی موارد سخت و پیچیده می شود و جنبه های گوناگونی پیدا می کند.

❖ **بیاموزیم هزینه ها و منافع انتخاب های خود را باهم مقایسه کنیم**

❖ **بیاموزیم در انتخاب ها و تصمیم های خود، هزینه های فرصت، منابع کمیاب، هزینه های دررفته و قید بودجه را در نظر بگیریم.**

قبل از هر تصمیمی در انتخاب کسب و کار، چه اصولی را باید رعایت کنید؟

❖ اصل اول : هزینه فرصت هر انتخاب را محاسبه کنید.

❖ اصل دوم : منابع کمیاب خود را شناسایی کنید.

❖ اصل سوم : قید بودجه خود را ترسیم کنید.

❖ اصل چهارم : هزینه های در رفته را فراموش کنید.

❖ اصل پنجم : بین هزینه ها و منافع خود، مقایسه کنید.

اصل اول: شناسایی منابع کمیاب خود

✓ برای تولید کالاها و خدمات، باید به سراغ **منابع کمیاب** برویم.

✓ منابع کمیاب تولید، **اولین امکانات** ما برای تولید کالاها و خدمات هستند

✓ آنها را می توان **عوامل تولید** نیز دانست.

منابع کمیاب سه دسته اند

سرمایه مالی

انسانی

طبیعی

مهمترین عامل برای هماهنگی منابع کمیاب – کار آفرین

کارآفرینی تمایل افراد به **سازماندهی و عملیاتی** کردن کسب و کارهای جدید با پذیرش **خطر عدم موفقیت** است. کارآفرینان در جست و جوی **فعالیت های سودآور**، عوامل تولید شامل **نیروی کار، سرمایه ها و منابع طبیعی** را گرد هم می آورند تا با تولید کالاها و خدمات، نیازها و خواسته های دیگران را برآورده کنند و از این محل کسب درآمد نمایند.

مفهوم کمیابی

سوالات در ذهن کشاورز:

- ۱- چقدر بکارم؟
- ۲- آیا کل زمین را فقط یک محصول کشت کنم؟
- ۳- آیا از نظر مالی توان کشت دارم؟
- ۴- آیا نیروی کار دارم؟
- ۵- چه چیزی کشت کنم؟

هزینه فرصت یک انتخاب ، ارزش
بهترین گزینه بعدی است که شما آن
را هنگام انتخاب از دست داده اید.

اصل دوم : محاسبه هزینه فرصت هر انتخاب

هرگاه ما از بین کارهای مختلف، یک گزینه را انتخاب می کنیم،
فرصت انجام انتخاب بعدی و منافع مربوط به آن را از دست می

دهیم.

رفتن به سینما

هزینه پنهان

هزینه آشکار

اصل دوم : محاسبه هزینه فرصت هر انتخاب

- ❖ **بده - بستان** یعنی چیزی را رها می کنید تا چیز دیگری را به دست آورید
- ❖ به دلیل وجود **کمیابی** در امکانات و داشته ها، همیشه باید بین گزینه های انتخاب **بده - بستان** کرد

بده بستان بین گزینه ها

اصل دوم: محاسبه هزینه فرصت هر انتخاب

- ❖ علاوه بر انتخاب های شخصی، دانش اقتصاد با **انتخاب های اجتماعی** نیز مواجه است.
- ❖ اجتماع نیز امکانات، منابع و داشته های **کمیابی** دارد و با انتخاب و بده بستان روبه روست.
- ❖ برای بر آورده ساختن بعضی از نیازها و خواسته هایمان، باید از **منابع** برای تولید کالا و خدمات استفاده کنیم.
- ❖ هرچه منابع بیشتری تولید کالاها و خدمات بیشتر
- ❖ اما منابع محدود می باشند
- ❖ در هر نقطه از زمان، هر کشور مقدار معینی از **نیروی کار**، **زمین قابل بهره برداری**، **سرمایه انسانی** و **فیزیکی** و **تعدادی کار آفرین** دارد.

اصل سوم: ترسیم قید بودجه

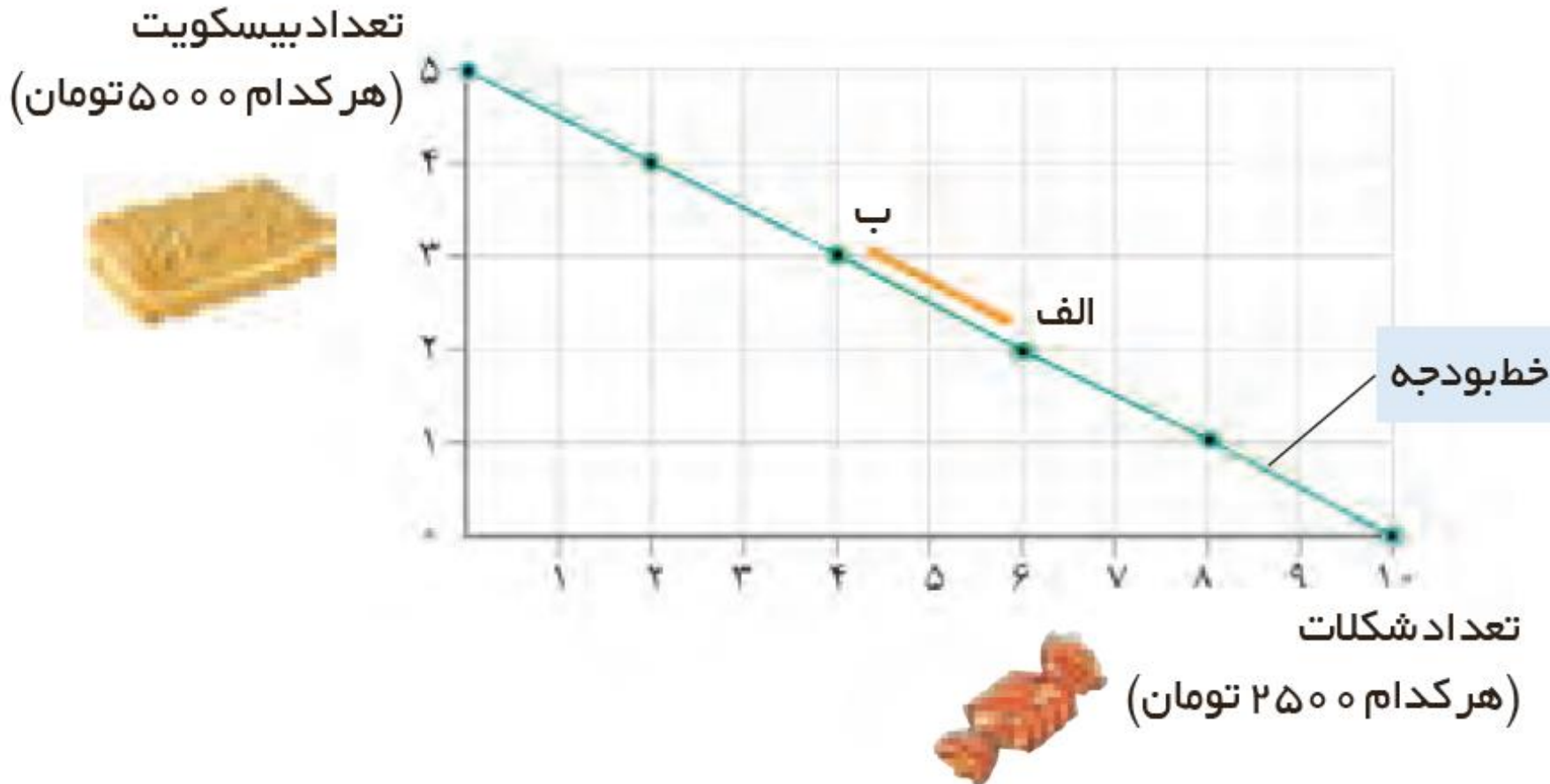
وقتی شما مقدار مشخص و محدودی پول برای خرج کردن دارید، در این حالت می‌گوییم شما یک **قید بودجه** دارید. به دلیل اینکه بودجه تان محدود است، شما مجبورید بین گزینه‌های خود **بده** **بستان** کنید.

اصل سوم: ترسیم قید بودجه

فرض کنید شما ۲۵ هزار تومان برای صرف ناهار پول دارید. در شکل زیر نحوه انتخاب بین بیسکویت و شکلات را بررسی کنید.

هر نقطه بر روی نمودار **خط بودجه** نشان دهنده مقدار بیسکویت و شکلاتی است که با ۲۵ هزار تومان می توان خرید.

بده بستان بین نقاط **الف** و **ب** چگونه است؟
اگر از نقطه **الف** به **ب** یا بالعکس حرکت کنیم، **چه** تغییری در مقدار انتخاب شده از هر یک از این دو کالا روی می دهد؟

اصل چهارم: فراموشی هزینه های در رفته

هزینه هایی هستند که رفته اند و دیگر شما آنها را بدست نمی آورید این هزینه ها نباید تأثیری در **انتخاب و تصمیم** شما داشته باشد.

اصل چهارم: فراموشی هزینه های در رفته

مفهوم هزینه های در رفته را می توانید پولی تصور کنید که به یک چاه عمیق افتاده است و دیگر قابل دسترس نیست. تنها هزینه ای که بر تصمیم گیریتان مؤثر است، هزینه هایی است که در زمان تصمیم گیری شما به وجود می آیند. برای اینکه یک تصمیم خوب بگیرید، تشخیص تفاوت هزینه هایی که بر تصمیم شما تأثیر گذارند، بسیار مهم اند؛ هزینه های در رفته مهم نیستند فهمیدن اینکه هزینه ها را چگونه ارزیابی کنیم، تنها بخشی از گرفتن یک تصمیم خوب است. باید هزینه ها در مقابل منافع سنجیده شوند.

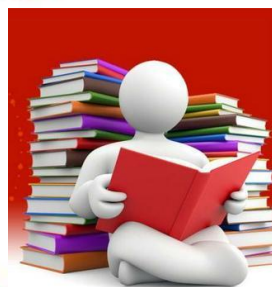
اصل پنجم: ایجاد مقایسه بین هزینه ها و منافع

برای اینکه تصمیم گیری **منطقی** باشد باید تمام **منافع** را با تمام **هزینه ها** مقایسه کنید و در نهایت به این نتیجه برسید که در موردی که انتخاب کرده اید، منافع بیشتر از هزینه هاست مثلاً هنگامی که می خواهید بین یک کسب و کار شخصی یا شرکتی انتخاب کنید و یا در مورد اضافه کردن یک خط تولید در کارخانه تصمیم بگیرید، باید بین منافع و هزینه های انتخابتان مقایسه کنید؛ البته همیشه مقایسه هزینه ها و منافع بر اساس اطلاعاتی که از آنها داریم، انجام می گیرد. **البته همیشه مقایسه هزینه ها و منافع بر اساس اطلاعاتی که از آنها داریم، انجام می گیرد.**

اصل پنجم: ایجاد مقایسه بین هزینه ها و منافع

مقایسه منافع و هزینه ها بخشی از تصمیم گیری منطقی است. اما بهترین رویکرد به نوع تصمیم شما بستگی دارد. دو نوع گسترده از انواع تصمیمات وجود دارد. اولین دسته به یک انتخاب از میان گزینه های مختلف می پردازد

دسته دیگر به انتخاب چه مقدار از هر چیز اشاره می کند. مثلاً گاهی اوقات گزینه های تصمیم ما این است که مطالعه کنیم یا به گردش برویم و گاهی نیز درباره میزان مطالعه یا مدت زمان گردش در حال تصمیم گیری هستیم.

فعالیت فردی در کلاس

کدام خودرو؟

کدام یک ارزش خرید بالاتری دارد؟

فرض کنید پدرتان می خواهد از بین سه خودرو جدول زیر یکی را برای خرید انتخاب کند. **ستون دوم** به ارزش گذاری ذهنی بر اساس معیارهای واقعی مثل نیاز، کیفیت، کارکردها، هویت، زیبایی و... اشاره دارد. **ستون سوم**، مربوط به منافع داشتن آن خودرو است که به صورت عددی درآمده و مقداری است که خرید آن برای شما می ارزد و **ستون چهارم** قیمت آن در بازار است.

بر اساس هزینه-فایده خودروی شماره دو انتخاب می شود. (زیرا منفعت بیشتری دارد.)

منفعت خالص (=منافع-هزینه) (به میلیون تومان)	هزینه خودرو (به میلیون تومان)	منافع خودرو (به میلیون تومان)	ارزش گذاری ذهنی	خودرو
-۲۰	۱۲۰	۱۰۰	عالی	
۱۰	۶۰	۷۰	خوب	
۵	۵۵	۶۰	مناسب	

فعالیت فردی در کلاس

چند لاستیک؟

اکنون فرض کنید که می خواهید خودرویتان را بفروشید. لاستیک های آن فرسوده اند اما میزان فرسودگیشان با هم یکسان نیستند. تعویض هر کدام هم اثر متفاوتی بر درآمد فروش خودرو خواهد داشت.

بر اساس جدول زیر فکر کنید و بگویید که **چند لاستیک را باید قبل از فروش خودرو تعویض کنید؟** بر اساس هزینه-فایده لاستیک شماره های ۱ و ۲ انتخاب می شود.

منفعت خالص (به هزار تومان)	هزینه (به هزار تومان)	منفعت (به هزار تومان)	لاستیک تعویض شده
۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱. لاستیک در بدترین شرایط
۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۲. لاستیک در شرایط بد
-۱۰	۱۰۰	۹۰	۳. لاستیک در شرایط خوب
-۹۰	۱۰۰	۱۰	۴. لاستیک در بهترین شرایط

چرا برخی مردم تصمیمات غیر منطقی می گیرند؟

بعضی مواقع ممکن است درگیر قضاوتی **زودگذر**، **آنی** و از روی **هوس** شوید. و هزینه و منفعت را فراموش کنید و تصمیم **غیر منطقی** بگیرید. در این حالت نظرتان درباره هزینه و منفعت تغییر نکرده است؛ فقط آن را به حساب **نیآورده اید**، چون گرفتار امیال و هوس های خود شده اید!

به عنوان علاقه مند به اقتصاد و به عنوان یک تصمیم گیرنده ، شاید برایتان مهم باشد که برخی عوامل رفتارهای **غیر منطقی** را تشخیص دهید.

در ادامه به پنج اشتباه رایج در تصمیم گیری اشاره می کنیم

پنج اشتباه رایج در تصمیم گیری

اثرگذاری حقه های فروش بر تصمیم گیری ها

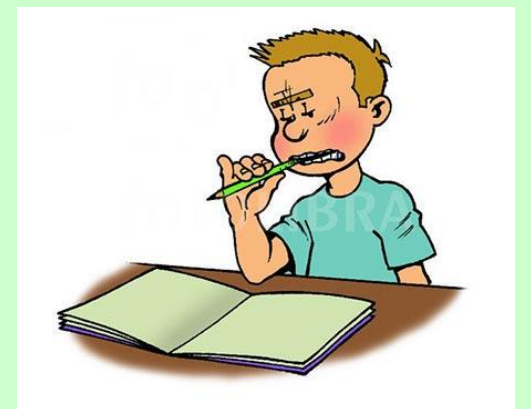
- ❖ وقتی که جنس ۱۶۰ هزار تومانی که ۵۰ درصد تخفیف دارد را بر جنس ۸۰ هزار تومانی ترجیح دهیم!
- ❖ وقتی فقط به دلیل اینکه حراج یا فروش ویژه اعلام شده خرید می کنیم

پنج اشتباه رایج در تصمیم گیری

توجه به هزینه های در رفته

- ❖ وقتی غذایی را که سفارش داده شده دوست ندارید؛ اما به خاطر پولی که داده اید تا آخرش می خورید!
- ❖ کلاس بی کیفیتی را چون پول داده اید تا آخر می روید!

پنج اشتباه رایج در تصمیم گیری

بی صبری زیاد

- ❖ به جای صبر در تحصیل و یادگیری و بهره مندی از منافع آتی آن، سراغ کارهای کم ارزش آنی می رویم!
- ❖ برای تأمین هزینه های مصرف فعلی، زیر بار سنگین انواع بدهی می رویم!

CODE 128189
parstock

پنج اشتباه رایج در تصمیم گیری

اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن

- ❖ خوش بینی زیاد درباره درآمد آینده و پس انداز کمتر برای نیازهای آتی
- ❖ سرمایه گذاری در زمینه های پرخطر، بدون آمادگی لازم

چسبیدن به وضعیت فعلی

پنج اشتباه رایج در تصمیم گیری

❖ چسبیدن به وضعیت فعلی و پرهیز از بررسی گزینه های جدید با رویکرد منطقی **هزینه فایده**

۷ برای تفکر و تمرین

۱- هر کدام از گزاره های زیر را در یکی از منابع کمیاب (منابع طبیعی، نیروی کار، سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی) طبقه بندی کنید.

گزاره

منابع کمیاب

منابع طبیعی	باغچه خانه که در آن سبزی کاشته اید.
سرمایه فیزیکی	ابزار آلات باغبانی که از آنها استفاده می کنید.
نیروی کار	باغبانی که برای هرس کردن درختان باغچه استخدام می کنید.
سرمایه انسانی	علم و دانشی که در مدرسه کسب می کنید.
منابع طبیعی	کود طبیعی و آبی که برای باغچه استفاده می کنید.
سرمایه انسانی	مهارتی که برای فروش بخشی از سبزیجات باغچه به همسایگان به کار می گیرید.

۲- هزینه فرصت هر کدام از فعالیت های زیر چیست؟

تعمیر رایانه شخصی

تماشای فیلم امشب تلویزیون

زودتر به رختخواب رفتن

بازی والیبال در مدرسه

شغل پاره وقت بعد از زمان مدرسه

رفتن به دانشگاه بعد از دبیرستان

اشتغال بدون ادامه تحصیل

مثلاً زمان استراحتی که از دست می دهیم

مثلاً میزان مطالعه ای که از دست می دهیم

مثلاً تماشای فیلمی را از دست دهیم

مثلاً کلاسی که نرفتیم و از دست دادیم

مثلاً مطالعه یا استراحتی که از دست می دهیم

مثلاً درآمدی که از کارکردن در یک شرکت از دست می دهیم

مثلاً برخورداری از تحصیلات بالاتر

□۳- تصمیمات زیر را تحلیل کنید:

• این لباس را به قیمت خیلی خوبی خریدم؛ زیرا در حراجی بود.

• اثر گذاری حقه های فروش (تصمیم غیر منطقی تحت تاثیر کلمه حراجی)

• من «برند معمولی» خریدم؛ زیرا ارزان تر از «برنده معروف» بود.

• اثر گذاری حقه های فروش (تصمیم گیری غیر منطقی)

• من واقعا آن تئاتر را دوست نداشتم، اما ترجیح دادم بمانم؛ زیرا پول زیادی برای آن داده بودم.

• توجه به هزینه های در رفته (زمان تئاتر می توانست به کار دیگری اختصاص یابد).

□۳- تصمیمات زیر را تحلیل کنید:

• من غواصی را دوست دارم و بسیاری از دوستانم هم آن را دوست دارند. مطمئنم که می توانم مغازه وسایل غواصی باز کنم و پول در بیاورم. فکرمی کنم بهتر است مدرسه را ترک کنم و یک مغازه وسایل غواصی راه بیندازم.

• اعتماد به نفس بیش از حد یا خود رای بودن (خوش بینی زیاد نسبت به آینده بدون داشتن آمادگی لازم)

• تا حالا فهرست وظایف برای خودم ننوشته ام، چون فکر می کنم به وقت زیادی نیاز دارد.

• چسبیدن به وضعیت فعلی (پرهیز از گزینه های جدید به دلیل عادت)

- ۴- در درس قبل، میزان سود، یا زیان کارگاه آقای محمدی را محاسبه کردیم. اکنون در نظر بگیرید که پدر امیر علی و ستایش می توانست به جای احداث کارگاه، در یک اداره دولتی با حقوق ماهیانه چهار میلیون تومان، استخدام شود. با توجه به اطلاعات زیر، مجدداً سود یا زیان سالیانه کارگاه را محاسبه کنید و نتیجه را در کلاس به بحث بگذارید. (این سود یا زیان را سود یا زیان اقتصادی می نامند.)

- خرید مواد اولیه برای تولید ماهیانه: ۱۰۰ میلیون تومان
- پول آب، برق، گاز، عوارض شهرداری سالیانه: ۸۰۰ میلیون تومان
- دستمزد ماهیانه هر کارگر: ۲ میلیون تومان (مجموعاً ۲۰ کارگر)
- دستمزد سالیانه: ۲/۵ میلیارد تومان

• درآمد سالانه: $\frac{2}{5}$ میلیارد = $\frac{25}{10}$ میلیارد =

$$2500 = 10000000000 \times \frac{25}{10}$$

هزینه - درآمد = سود یا زیان

هزینه ها:

مواد اولیه ماهانه: سالانه میلیون 1200 = ماه 12×100

پول آب و برق و مالیات سالانه: ۸۰۰ میلیون

دستمزد ماهانه هر کارگر (۲۰ تا): میلیون 480 = ماه $12 \times$ کارگر $20 \times$ میلیون 2

هزینه فرصت (روی سوال): میلیون 48 = ماه $12 \times$ میلیون 4

• جمع هزینه ها:

$$\text{میلیون } 2480 = \text{دستمزد } 480 + \text{آب } 800 + \text{مواد } 1200$$

هزینه - درآمد = سود یا زیان

$$\text{زیان میلیون } -28 = 2500 - 2528 = \text{سود یا زیان}$$

در واقع آقای محمدی با درآمد بیست میلیونی، در آمد چهل و هشت میلیونی را دست می دهد یعنی بیست و هشت میلیون ضرر کرده است.

تحلیل کنید

• هزینه فرصت چیست و چرا معمولاً از دید ما پنهان است و آن را به

حساب نمی آوریم؟

• هزینه فرصت یک انتخاب ارزش بهترین گزینه بعدی است که شما هنگام

انتخاب آن را از دست داده اید. // چون فرد مستقیماً پولی را خرج نمی

کند.

تحلیل کنید

- به حساب آوردن هزینه فرصت چه تأثیری در انتخاب ما خواهد گذاشت؟
- در تصمیم گیری بهتر عمل خواهیم کرد و هزینه ها و منافع را با هم خواهیم سنجید.
- چگونه می توانیم بین منافع و هزینه های خود، مقایسه درستی انجام دهیم؟
- باید در نهایت منافع بیشتر از هزینه ها باشد.

تشکر و سپاس از توجه تان

